

ራሳችንን አናታልል

ከዮዲት ፲. (ሎዛን፣ ስዊዘርላንድ)

መቻቻል 3ኛ ዓመት ቁ.4 (የካቲት Feb.2002)

ብዙዎቻችን ስለ ሐገራችን ኢትዮጵያና ስለ ሕዝባችን ደካማ ጎን መስማትም ሆነ መናገር አንወድም። በእውነቱ ያሳምማል፤ እርስ በእርሳችን ግልፅ በሆነ መንገድ ያለውን ነገርና መሆን የሚገባውን ጉዳይ አንስተን አንነጋገርም። በተለይም ደግሞ የፖለቲካ ጥያቄ ካልሆነና ጣታችንን የምንቀስርበት ክፍል ካላገኘን በስተቀር! እኔ ግን ፖለቲከኞች ከሚያጠቁንና ከሚበድሉን ባላነሰ ሁኔታ ባሕላችን፣ ልምዳችንንና አስተሳሰባችን እንደበደለን ነው የሚሠማኝ።

ታዲያ ለምንድን ነው ይህንን በውስጤ የሚሯሯጠውን ቅሬታዬን ለአንባቢ የማላጋራው? ምናልባትም እናንተም ብትሆኑ እንደ እኔ በውስጣችሁ አስባችሁት ሊሆን ይችላል፤ ከዚህም አልፎ ተርፎ ከሚቀርባችሁ ሰው ጋር ተነጋግራችሁበትም ሊሆን ይችላል።

አብዛኞቻችን ሐገር ቤት በነበርንበት ጊዜ ስለ ሐገራችን ሲነገረን የምንሰማውና ለብዙ ጊዜያትም እንደ ተረትም ይሁን እንደ ታሪክ የሚዘከርልን፤ እናት ሐገራችን ኢትዮጵያ ለምለምና የዳቦ ቅርጫት እንደነበረች፤ አፍሪቃዊ የጥቁር አንበሳ እንደሆነች፤ በእንግዳ ተቀባይነቷና በአስተናጋጅነቷ ወደር እንደሌላት በአጠቃላይም እንደ ኢትዮጵያውያን ያለ ትሁትና ሰው አክባሪ እንደሌለ ነበር የሚነገረን። የሚነገረውም።

ይህ ብቻም ሳይሆን ኢትዮጵያዊነት ስሙ ብቻውን አኩሪ እንደሆነ ነበር ከትልቅ እስከ ትንሽ፤ ከተማረውም ወገን ይሁን ካልተማረው የሚሰነዘረው። «ያ» ማለት የቀድሞ አያት፤ ቅድመ-አያቶቻችን የሠሩት የታሪክ ውርስ እንጂ አሁን ባለው «አዲስ ትውልድ» (1) የተሠራ አንዳችም ነገር የለም።

ይህንንም ስል ኢትዮጵያዊነት በእርግጥም ከጋናዊነት ወይም ከቡርኪናፋሶነት አይበልጥም፤ አይሻልም። ግን ኢትዮጵያዊነት በdiaspora ጥቁሮች የሚታየው እንደ ጽዮን ነው። ያለበትን ሐገር የሚያዩት እንደ ባቢሎን ነው። ስለሆነም ኢትዮጵያዊነት ለነፃነታቸው ከሚታገሉ ሕዝቦች (ለካረቢያን ሕዝቦችና እና ለጥቁር አሜሪካኖች የ (inspiration) ምንጭ ነው። ይህም በመሆኑ ከጋናዊነት በዚህ ረገድ ይለያል። በተጨማሪም ኢትዮጵያዊነት አፍሪቃዊነት ወይም ልንኮራበት የሚገባ ጥቁርነት ነው። የ«መሀሞ» መሥራቾች አዲስ አበባን የፖለቲካ መዲናቸው ያደረጉት እነዚህን ከግንዛቤ በመውሰድ ነው። ይህ ስለሆነ ግን ከሌላው የተሻልን ነን ማለት አይቻልም። ጋና፣ በነገራ ላይ ፖርቱጋልን ለመቶ ዓመታት ያህል ገዝታ እንደነበር ታውቃላችሁ?

ይሁን እንጂ በድሮ ዝና ተኮፍሰን በመኖራችን አዲሱ ስማችንና መለያችን ለየት እያለ መምጣቱን መረዳት የሚሳካን እንደማንጠፋ በድፍረት መናገር ይቻላል።

ኢትዮጵያ ማለት የረሀብ፣ የችግር፣ የጦርነት ... ተምሳሌት እየሆነች ባለችበት ወቅት ይህንን ስም በሥራ በመለወጥ ከመጣር ይልቅ ባረጀና ባፈጀ ዝና፣ በባዶ ቤት ተኮፍሰን ብንኮራና ብንኮራራ የዘመንና የትውልድ መሣለቂያ ከመሆን፣ ከዘመኑ ሥልጣኔ ጋር ለመጓዝና ፍሬውንም ለመቋደስ እንድንችል ለራሳችን የሚጠቅመንን አበጃጅተን በመገኘት ሐገራችንን መለወጥ ወይም ማበልፀግ ሲገባን በሄድንበት ቦታ ሁሉ እርስ

በራሳችን እየተሰባሰብን፤ ትተነው በመጣነው አጉልና ጉጂ ባሕል ተጠፍረን ከምንናቆር፤ በሐሜት መጥበሻ ላይ ከምንላወስ ይልቅ፤ እስቲ ለአንድ አፍታ እንኳን በትክክል ማሰብና ማቀድ ይኖርብናል ብለን፤ ሥራን ባሕል አድርገን፤ ታታሪዎችና ሞረሎ-ጠንካራ ዜጋ ሆነን የዕድገት ደረጃችንን ከፍ ለማድረግ እንጣጣር። እኔ በበኩሌ ኢትዮጵያውያን «ፈረንጅ» መምሰል አለባቸው አልልም። ኢትዮጵያውያን እንጂ! የፈረንጅ ሥልጣኔ የቅጂ ሥልጣኔ እንጂ originality የለውም!! እንደ ንብ ከዚህም ከዚያም ቀሳሳው ያገኙትን «ሥልጣኔ» መቅዳት የለብንም። «monkey see, monkey do» የኛ አርማ አይደለም!

እኔ የሚታየኝ ይህ ነው። አብዛኛውን ጊዜ አኗኗራችንና ውሎአችን እርስ በእርሳችን ነው። በራሳችንና በዙሪያችን ላይ የሽቦ አጥር የዘረጋን ነው የሚመስለው። በሰው ሐገር የሚኖር ሰው ከአካባቢው መማርና ፈጥኖም መረዳት ማህበራዊ ሁኔታ የሚያስገድደን ነው። ከአንድ ነጭ ዜጋ ጋር ስንገናኝ «የጥቁር ፈረንጅ ሆኖ ቀለሙን ቀይሯል» እንላለን። ከአንድ አፍሪቃዊ ሰው ጋር ግንኙነት ያደረግን ከሆነ ደግሞ «ከባሪያ ጋር መወዳጀት» ይባላል። ይህ ሁሉ አስተያየት የማህበራዊ በይነ-ግብርን እሴት ካለመረዳት የሚመነጭ የአስተሳሰብ ድክመት ሊሆን ይችላል። በተለያዩ ምክንያቶች ሐገራችንን ለቅቀን የወጣን እንደመሆናችን የምንኖርበትን አገር ባሕልና የአኗኗር ዘይቤ በማጤን፤ ኑሮን በዘዴና በብልሃት መምራት ለእኔ አንድ ጥበብ ነው። እስኪ አስቡት ... አንድ ወደ ኢትዮጵያ የመጣ የውጭ ዜጋ ሁልጊዜ በትላልቅ ሆቴሎችና አካባቢዎች ከአገሩ ዜጎች ጋር የሚውለውን ሰው ነው የምናደንቀው ወይስ ... ከኢትዮጵያውያኖች ጋር ለመዋል ጥረት የሚያደርገውን? እንጀራችንን አድንቆ የሚመገብልንን እና ቋንቋችንን ለመናገር የሚሞክረውን???

መልሱ ግልፅ ይመስለኛል። ይኼ ደግሞ የአዳም ልጆች ፀባይ ነው። እኛነታችንን እናደንቃለን፤ እንወዳለንም።

ከላይ ጠቆም ያደረግሁትን የትህትና ጉዳይ በሚመለከት፤ ከነበሩን ውብ ባሕሎች አንዱ ትህትና እንደነበር ተጠቅሷል። በዚህ ትውልድ ላይ የሚንፀባረቁት ባህሪያት ደግሞ ለየት ይላሉ። በዚህ ምክንያት የሚከተሉትን መሠረታዊ ጥያቄዎች ማንሳትና መልሳቸውንም ማሰላሰል ተገቢ ይመስለኛል። በእርግጥ እኛ ኢትዮጵያውያን ትሁቶች ነን? ለመሆኑ ትህትና ምንድን ነው? ሰውን ሁሉ ማክበር ወይስ እየመረጡ? አንድን ሰው ትሁት ነው የምንለው በፊት ለፊት በጥሩ ቋንቋ ወይም ምላስ አነጋግሮን ከጀርባችን ግን ቆርጦ ስለቀጠለን ይሆን? ትህትና የሚሰራው በዕድሜ ገደብ ነው? ትንንሾች ታላላቆቻቸውን ወይም ሽማግሌዎችን ያከብራሉ። በተራቸው ትናንሾችን ማን ነው የሚያከብራቸው? እንደገና ታናናሾቻቸው? ለምን ትህትናችን እኩል አይሆንም? ለምንስ ትልቅ ትንሹን፤ ትንሹ ትልቁን አያከብርም? ለምን አንድ የውጪ ዜጋ ፊት የምናሳየውን ትህትና ዓይነት ለኢትዮጵያዊው ወገናችን አናሳየውም? እንግዲህ ይህን ሁሉ ስል በዓይነ-ሕሊናዬ የማየው አዲስ አበባን ነው። ምክንያቱም የኖርኩትም፤ ያደግሁትም፤ የማውቀውም አዲስ አበባን ብቻ ነው። ታዲያ ... አዲስ አበባን ብቻ መሠረት አድርጋ ስለ ኢትዮጵያ እንዴት ታነሳለች ትሉኝ ይሆናል። በመሠረቱ መዲናዋን በመቃኘት ብቻ «ኢትዮጵያ» ማለት ምን ማለት እንደሆነ መናገር አስቸጋሪ ብቻም ሳይሆን የማይቻልም ነው። እኔ እንደሚሰማኝ የውጪ ዜጎች ስለ ኢትዮጵያ የሚወስዱት የመጀመሪያ impression አዲስ አበባን እንደረገጡ ይመስለኛል። አብዛኛው የተማረ ሰውም ሆነ ልዩ ልዩ ተቋማት የሚገኙት በጥናው ከተማችን ስለሆነ ነው። ይህ ማለት ደግሞ ለማንኛውም ዲፕሎማሲያዊ ወይም ዓለም-አቀፍ ግንኙነት አስተዋጽኦ የሚያደርገው ክፍል ማለት ነው። ታዲያ እንግዲህ ምን እናድርግ? በኢትዮጵያዊነታችን እንመገደቅ? አዎን እንጂ!!!

«እግዚአብሔር ኢትዮጵያውያንን እጁን ታጥቦ ነው የሠራን። ከነጩም ከጥቁሩም የበለጥን ነን» የምንል ጥቂቶች አይደለንም። «አዲስ አበባ ገነት ነች» ስንልም የምንደመጥ ላንጠፋ እንችላለን።

እውነት አዲስ አበባ ገነት ነች? አዲስ አበባ ለኔ ገነት አይደለችም። ከማንኛውም የሐገራችን ክፍሎች ወይም ክልሎች በበለጠ ሁናቴ ባሕላችን የጠፋበት፣ ችግር፣ ረሀብ፣ ሥራ-አጥነት የበዛበት፣ የጎዳና ተዳዳሪ ህፃናት የፈለቀበት፣ የሕዝቡ ተስፋ መቁረጥ በኑሮው ላይ እንዲማረር ከዚያም አልፎ ከእሱ የተሻለ ኑሮ ያለው ላይ ሁሉ ከባድ ጥላቻ የሚያሳይበት፣ ጉደኛ ከተማ ነው። የሰቆቃ ከተማ!

የተነሣሁበትን ርዕስ ስጀምር ከፖለቲከኞች ባላነሰ ሁናቴ ባሕላችንና ልምዳችን ይጎዳናል፤ ያልኩበት ዋናው ምክንያት ይኼው ነው። «እኛ ትልቆች ነን» በሚል ተኮፍሰን ትህትናን ረግናት። እኛ ከሌላው የተሻልን ነን እያልን እራሳችንን ስናታልል ከሌላው ያነሰንበትን ሰባራ መጠንን አቃተን።

ህፃናት ልጆች በአሻንጉሊት መጫዎቻ ዕድሜያቸው ብሎም በመማሪያ ጊዜያቸው በችግር ምክንያት ከመንገድ ወጥተው ሲንከራተቱ እናያለን። አዲስ አበባ ገነት አይደለችም። ግን ሲኦል ... እንጃ! ወደዚያው እያመራች ሳይሆን አይቀርም።

በእኔ ግምትና አስተያየት መፍትሄ የሚመስለኝ በአጉል መመፃደቅ፣ በባዶ ኩራት፣ በሌለንና በባዶ ኪሣቸን፣ ከአቅማችን በላይ መንጠራራቱን ትተን፣ የተነፋውን ልባችንን አስተንፍሰን ዕውቀታችንንና ጉልበታችንን አስተባብረን፣ የሚያውቅ ላላወቀ ወንድሙ የሚያሳውቅበት፣ ጠንካራው ደካማውን የሚያግዝበት ... ሁናቴ ተፈጥሮ ይህች በኤኮሎጂና በፖለቲካ የደቀቀች ሐገራችንን ከተዘፈቀችበት አዘቅት ውስጥ ለማውጣት፣ እራሳችንን ለማዳን ዋነኛ መፍትሔ ገበናችንን መደባበቅ ወይም መሸፋፈን ሳይሆን ይልቁንም እውነትን በግልጥ አስቀምጦ፣ ችግሮቻችንን በጥሞና በመረዳት የጋራ የመፍትሄ ሃሳብ ለማፍለቅ ስልት መቀየስን የመሰለ ፍቱን መድሃኒት አይገኝም። መመካከር ደግ ነው።

እስቲ ለአንድ አፍታ እናስብ፤ ለአንድ ሕመምተኛ ሰው በሽታው ምን እንደሆነ ሳይታወቅ መድሃኒት ይገኝለታል እንዴ? ሐኪሙ ምርመራውን የሚጀምረው በሽታው ምን እንደሆነ ለማወቅ አይደለም እንዴ? የእኛስ በሽታ የድህነታችን፣ የኋላ ቀርነታችን የሌላም የሌላም ምክንያቱ ምን እንደሆነ ተጠንቷል? እኔ እንደሚመስለኝ ከሆነ የእኛ አንዱ ትልቁ በሽታችን ኩራት ነው። ባዶ ኩራት! አበሻ ከነጭ፣ ትግራይ ከጉራጌ፣ አማራ ከአሮሞ፣ የተሻለ ፍጡር ነው እያልን ጊዜያችንን እናቃጥላለን። ባዶ ኩራት፣ ባዶ ክርክር፣ ማንም ከማንም አይበልጥም በፍጡርነቱ። በሌላ በኩል ደግሞ አንዱ ከሌላው ማነሱን በሥራው ውጤት ያሳያል። እኛ ከሌላው ብንበልጥ ኖሮ ረሀብና እርዛት እንዲሁም እንግልት አይደርስብንም ነበር። እቤታችን የሻማ ጭላንጭል የመሠለ መብራት አይኖረንም ነበር። (እሱም የሌለው አለ!) እኛ ከሌላው ዓለም ሁሉ በድህነታችን ወደ ታች ያቆለቆልን መሆኑ አጠያያቂና አከራካሪ አይደለም። ታዲያ ሃብታም ነን እያልን እራሳችንን አናታልል። ይልቁንስ ድህነታችንን አውቀን ተግተን እንስራ። ተስፋ ለቆረጠው ሕዝባችን ተስፋ እንሁነው።

ትላንት አልፏል። ነገን ግን ምን ልናስመስለው እንደተዘጋጀን ለማየት ጓግቶ ይጠብቀናልና። ነገን የተስፋ፣ የዕድገት፣ የእርቅ፣ የሰላም ቀን እናድርገው ወይስ የጥላቻ፣ የመናቆር፣ የሃሜት፣ የወቀሳ፣ የጥል፣ የጦርነትና የእልቂት? ... ወዘተ. ወዘተ.

እኔ በበኩሌ ብዙ የሚጠብቁኝ ተግባሮች መኖራቸውን አውቄ ለማደግ፣ ድህነቴን ለመቅረፍና ለመበልፀግ፣ አንገቴን ደፍቼ ሥራዬ ላይ ልትጋ ባይ ነኝ። እናንተስ? PPP

የግርጌ ማስታወሻ፣

(1) እዚህ ላይ አንባቢያን ሊያሰምሩበት የሚገባ ዓቢይ ጉዳይ ቢኖር፣ አዲሱ ትውልድ የነዮፍታሔ ንጉሤ፣ የአበራ ገሙ፣ የዘርዓይ ደረስ፣ የጥላሁን ግዛው፣ የዋለልኝ መኮንን፣ የማርታ መብራቱና የነብርሃነ-መስቀል ትውልድ ከሆነ ብዙ ቁም ነገሮችን ሠርቶ ማለፉን ነው። ይሁንና የፋፋ «generation» ቢሆን በዘመነ-ደርግም ሆነ አሁን እየተጋደለ ነው። በየሰበብ አስባቡ (pretexte ጭምር) ከሐገር የወጣው ግን ይህን ያህል ፋይዳ ያለው ሥራ ሲሰራ አይታይም።